

ТРИЗЕНБІК REVUE HEBDOMADAIRE **TRIDENT**
UKRAINIENNE

Число 40 (398) рік вид. IX. 5 листопада 1933 р. Ціна 2 фр. Prix 2 fr.

Париж, неділя, 5 листопада 1933 р.

Подорож Пана Головного Отамана А. Ливицького, яку відбуває він останнім часом, безперечно видатна подія в нашому житті. Перебування в різних політичних центрах дало йому змогу зустрітися з провідними діячами чужоземними, прихильними до нас, і обмінятися думками. Разом з тим переїзд через головні осередки скупчення нашої еміграції дозволив одбути низку нарад з нашими чільними чинниками, обміркувати разом з ними сучасне становище, вирішити низку найпекучіших справ і намітити основні лінії нашої дальшої праці і тактики. Одвідини-ж де-яких наших еміграційних колоній і розмови з численними представниками нашого громадянства одновили безпосередній контакт Пана Головного Отамана з громадянством, вірним старим прапором нашим, дали нагоду познайомитися ближче з тим, як і чим живе воно. А громадянству тому це дало змогу почути безпосередне з уст нашого вождя живе його слово, повне віри й сили, прийняти до серця його думки й побажання та отримати вказівки надалі.

Поруч з тим оживленням, яке викликала подорож Пана Головного Отамана серед громадян УНР, що на чужині перебувають, привернула вона до себе увагу та зацікавлення й чужинців. Взагалі те зацікавлення нашою справою, яке останніми часами набирає все більшого місця серед поважних представників політичного світа, особливо, на форумі міжнародних державних і гуманітарних світових організацій, як от Ліга Націй та Червоний Хрест, набуває все більшого розголосу в пресі, нам сприятливий і ворожий.

На тлі цього заінтересовання українським питанням нема нічого

дивного, що один з найбільших органів французьких — паризька газета «Le Matin» подбала про те, щоб використати коротке перебування п. Андрія Лівичького у Франції на те, щоб подати своїм читачам погляди Голови нашої Держави на сучасне становище України і на майбутнє нашого народу.

Читачі «Тризуба» безперечно з найпильнішою увагою та з глибоким заінтересованням прочитають розмову співробітника «Le Matin» з Паном Головним Отаманом. Появлення її на шпальтах французької газети дає ще одну ілюстрацію до того загального зацікавлення нашою проблемою, яке ми одзначили вище. А нам цю течію серед сучасної чужо-земної преси особливо приємно відмітити саме на тлі пактів з совітами, нав'язання з ними тісніших зносин та посилення торгівлі. Особливо приємне саме тепер, коли знову стало на порядок денний питання про признание їх де-якими державами, великими й малими.

Що-до тієї політики, прихильної совітам, де-які представники впливові преси, цієї сьомої великої держави, сили і впливи якої ніхто не може заперечити, як ми бачимо, іншої думки.

Розмова з Паном Головним Отаманом Андрієм Лівичьким

Подорожуючи Європою, Пан Головний Отаман завітав і до Франції. По недовгому тут перебуванні, подробиці якого маємо подати в наступних числах, Пан Андрій Лівичький на виїзді ласкаво посподився відповісти на питання, з якими до нього вдалася панна Сюзанна Бертіґон, автор відомих статей в «Le Matin» про голід на Україні. Велика і широко розповсюджена паризька газета містить розмову з Паном Головним Отаманом в числі 18123 з 1 листи на під таким наголоском: «Голід і рабство. Життя на Україні це пекло». Перед інтерв'ю знаходимо такі вступні слова від редакції:

«Життя на Україні це пекло, але Пан Лівичький, голова уряду українського на еміграції, стверджує, що його батьківщина не вмере і що вона досягне своєї незалежності».

Подаємо розмову цілком.

Двері поволі відчиняються і входить президент. Спочатку видно окуляри, які освітлюють його обличчя, як лихтарі з авта, з-за них проступає погляд, ніби приспаний турботою і меланхолією!

але одколи починається розмова, погляд той переймається впертою енергією з великою домішкою тонкої іронії.

Пан Лівіцький заступив року 1926 Отамана Симона Петлюру, підступно, як відомо, вбитого. Він стоїть тепер на чолі українського правительства на вигнанні. Правительство те підтримує традицію української незалежності і, одколи країну окуповано совітами, не перестає протестувати проти тієї несправедливости.

— Вже тринадцять год, як я залишив наш край, — каже пан Лівіцький. Отже з того, як бачите, виходить, що я, на жаль, не можу дати вам вражіннь безпосередніх з сучасних подій на Україні; але проте ніхто краще від мене не може про це говорити, бо через своє становище я знаходжуся в самому центрі всіх відомостей.

— Не зважаючи на те, що совітський кордон пильно стережуть, часто трапляється, що українцям з ризиком найбільших небезпек таки щастить його перейти, і таким побитом звідти вириваються і комуністи, і не-комуністи. І я можу вам сказати, що їхні оповідання сходяться у всьому: життя там — це справжнє пекло. Багато говорилося останнім часом про голод, і ці страшні злочинства вразили опінію західніх народів, але голод — це тільки епізод, це тільки одним нещастям більше, що його докинуто до купи інших.

— Багато говорилося в наші дні про рабство з часів фараонів і т. д., про сучасну торгівлю чорними; таке поступовання, негідне високої цивілізації, гостро заплямовано і досі ще журяться долею тих нещасних рабів. Але за тих часів рабів принаймні годовано; а коли на щастя траплялася добра душа, то той філантроп міг їх викупити й тим визволити з неволі. В совітському союзі нічого подібного. Вся людність там — в рабстві. Уряд має право життя й смерти над кожним підданим; уряд кожного може ув'язнити, виголоджувати, мучити по своїй вподобі, силою затримувати на совітській території. І нема жадної надії, що якнись філантроп чи якась країна зможе тих рабів викупити, щоб дати їм волю. Совіти забрали в них все аж до надій на краще життя після смерти, бо вони намагаються геть викоріняти навіть віру. Уявіть собі, що таке то смерть надії, смерть всякої ілюзії. Уявіть собі це на хвилину і все-ж те, що ви зможете уявити, буде менше від страшної дійсности.

— Але, пане президенте, коли б де-які елементи українські, щоб

врятуватися від такої страшної долі, погодилися з московським правительством, то може б совіти і не виявили такої жорстокости?

— Само собою ясно, що таке наближення й на думку не може спасти жадному справжньому патріотові українському. Як можна помиритися з чужоземною владою, яка окупувала військовою силою ваш край й тримає його під варварським режимом, як ви знаєте? Ми вимагаємо нашої незалежності національної і ми непохитні в нашому бажанні і нашій волі її здобути. Коли народ, більше як 40 мільйонів душ, хоче бути вільним, він того досягне. Ніяка згода з урядом московським не можлива раніше, ніж Україні не буде віддано свободи. І саме через це маса нашого народу застається завжди ворожою до катів своєї свободи і підтримує морально правительство національне, на чолі якого я стою. Совіти звуть наших прихильників «петлюровцями», тоб-то прихильниками Симона Петлюри, мого славного попередника й друга, завжди невіджалованого. Їх переслідують затято, але перемогти не можуть ніколи.

— Звичайно по-за «чистими» знаходяться завжди і люде компромісу, які бажать пристосуватися до нового режиму. Вони пристали до комуністичної партії, сподіваючися таким побитом полегшити долю нашого краю. Але їх зустріли жорстокі розчарування. Багатьох комуністів українських, не зважаючи на їх настрої примирливі, вивезено на північ, засуджено на каторгу чи на кару на горло.

— Од приклад найяскравіший: Скрипник, чоловік, який належав до старої гвардії большевицької, особистий приятель Леніна, чоловік, що був українцем, але бажав власне погодити свій дух національний з сучасним режимом совітським. Протягом років він був народнім комісаром на Україні і одночасно членом центрального виконавчого комітету всього союзу совітського. І що-ж? І цей чоловік до краю розчарувався, бачучи всю безпідставність своїх зусиль урятувати Україну. Тоді вирішив він протестувати проти режиму, що його накинута силою Москва, і потрапив у неласку. Його обпали агенти Сталіна, гостро на нього нападаючи, і він нарешті заподівав собі, як ви знаєте, смерть в липні цього року. Чутка пройшла, що його вбито, але чи вбито, чи заподів собі сам він смерть—це нічого не змінє і його доля це доказ наявний, що між сучасними володарями Москви і Україною жадне замирення не можливе.

По цій довгій тираді президента ми ставимо нове питання:

— Чи Україна і Росія це справді дві країни, що дійсно розрізняються одна від одної, чи може українці це тільки частина народу російського?

Відповідь виразна і категорична:

— Ні, ми не не росіяне. Ми — слов'янський народ, що має свої власні традиції, народ набагато старіший, народ зв'язаний з іншою цивілізацією. Духовний склад українців більше наближається до духу західного і виразно протиставляється російському. Не забувайте, що своїм географічним становищем територія, що зветься Росією, — це вже не зовсім Європа, але ще й не Азія, і може причина всіх заколотів, всієї тієї нерівноваги саме в тому, що ментальність цих двох елементів ніколи ще не могла поєднатися гармонійно.

— Коли б вам трапилося переїздити землею російською і українською, вас разила б різниця, яка існує між тими двома країнами. Ви б побачили, що Україна де-якими сторонами нагадує трохи Францію.

— І в цьому може одна з перших причин, чому мої компатріот-емігранти, що влаштувалися в вашій прекрасній країні, так прив'язалися до Франції, якій ми дуже вдячні за її гостинність.

— Залишаючи вашу землю після короткого тут перебування, я дозволю собі висловити мій подив перед тим, як Франція зуміла погодити любов до свободи з гарячим патріотизмом. Це великий зразок для інших народів.

— Пане президенте, чи не сказали б ви, на закінчення, які ваші майбутні плани і як уявляється вам будучина України?

— Я не хотів би торкатися тут пекучих проблем політичних. Я хочу тільки висловити вам моє глибоке переконання, що нарід український з упертістю, яка його характеризує, досягне того, чого він бажає. Зараз ми — в жалобі. Голод нищить людність нашу, ми добираємося помочі від цивілізованого світу. Але ми переконані, що нарід український перебуває і це жакливе нещастя.

— Це не перший раз на нашу землю протягом її довгої історії спадає така катастрофа. Ми вже мали в другій половині XVII віку нещасливий період, що зветься «Руїною». Але не зважаючи на страшні нещастя, на напади, що завжди поновляються, Україна поранена, покалічена, витримала все, не піддавшись. Не поступиться вона й перед

заїлістю своїх могутніх ворогів, хоч їх діло це найпотворніший злочин сучасности.

— Україна житиме, не зважаючи ні на що, не в наслідок чуда, а силою логіки подій. І я надіюся побачити той день, коли наш народ возстановить свої права і ввійде в родину європейську і світову націй вільних і незалежних.

День жалоби й гніву в Парижі

Неділю, 29 листопада, день національної жалоби і всенароднього гніву одзначило й наше громадянство в Парижі. Того дня відбулися в помешканні Української Бібліотеки ім. С. Петлюри в Парижі урочисті збори Української Громади в Парижі, на які з'явилася численно наша тутешня колонія з її видатними представниками на чолі.

Урочисті і сумні збори розпочав Голова Громади п. М. Шумицький коротким вступним словом :

Шановні пані й панове!

Відкриваю це урочисте засідання Української Громади в Парижі у день національної жалоби 29 жовтня.

З світлого почину пані Н. Дорошенкової та на пропозицію Українського Комітету у Львові, у цей день українська еміграція цілого світу збирається, щоби вшанувати муки та страждання нашого народу, бути хоч серцем разом з нашими братами в Україні. Страшні звістки приходять до нас звідти. Страшний голод царює там. Нелюдське поводження московських окувантів неначе прагне до цілковитого винищення української нації. У цей день згадаймо у нашому серці не злим тихим словом всіх тих, хто загинув за волю України та вшануємо їхню пам'ять встановленням.

(Присутні встають. Хвилина мовчанки).

Не краще й по-за межами України. Тут пакують з катами українського народу, а цілий світ неначе навмисно закриває очі на нашу страву.

Але разом з тим, на цьому сумному тлі повстало нове присяне явище. Ціла українська еміграція починає прагнути до єднання, починає відчувати всю його вагу. Згадайте про Женеву, де Ліга Націй навіть й національності нашої не хотіла визнавати, але все-ж примушена була зайнятися нашою справою, визнати, що є голод в Україні, і це у значній мірі тому, що всі наші українські делегати виступали одноставно, як один.

Сьогодні ми маємо за нашу приймати у себе голову нашого уряду п. Прокоповича, якого я радий привітати тут.

Прощу вас, Пане Прем'єре, зайняти почесне місце за столом президії.

Далі голова зборів просить взяти слово присутнього на зборах п. В. Прокоповича. Пан В. Прокопович говорить:

« Наше серце не тут: воно там на Україні далекій. Нема такого дня, щоб ми думкою не лінули туди, на поневолену батьківщину, не журили-

ся її горем, не боліли її болями, не жили тільки нею і для неї, що спливає слізьми і кров'ю, словами давньої нашої пісні мовлячи, «під московським караулом, у тяжкій ярмі».

В цій єдності нас, тут, з ними, там, в цій спільності почуття і віри, в цій однаковості мети, за яку боремося і до якої йдемо, сама суть нашого існування тут.

А коли так, то чи слід визначити ще якийсь окремий день, присвячений стражданням невітським України, тому голоду, що до його призвели окупанти багатий, але нещасливий край наш?

Таке питання повстає само собою. А тим часом ідея визначити окремий день, день привселюдної жалоби і всенароднього гніву, впала на добрий ґрунт і має велике значіння.

Звісно, не матеріяльне.

Через памі злидні, при скруті тяжкій, за світового кризису те, що ми спроможемося дати, це тільки лепта вдовиці. І що вона важитиме, та жертва щира й дрібна, при тих величезних розмірах катастрофи, яка охопила мільйони людности?

А протест наш, гарячий і гострий, не дійде не то до совісти, але й до уха, комуністичним клеїтухом забитого, володарів московських. Ми не спроможні звідси вдарити по тій мертвій руці, яка в своїх лабетах кривавих тримає зброєю і терором поневолений край.

На це потрібно не сили слова, а сили меча!

А проте призначення особливого дня, присвяченого нещастям нашої батьківщини, спомину про тих, хто загинув, думці про близьких, що поневіряються і мучаться, протестові проти зайдів-окупантів, має своє глибоке значіння, значіння моральне.

І значіння те наростає ніби концентрами: од індивідуального, мовляв, почавши, через громадсько-національний до політично-міжнароднього.

Тяжка бо праця на шматок насущного хліба, що-денний клопіт життєвий, журба повсякчасна про рідних, чуже оточення, серед якого перебуваємо і впливам якого не можемо ми мимоволі не піддаватися, відривають ігоди нас од головного, чим держимося на світі, не дозволяють часом скунчити всю увагу, всю міць нашого духу, прикласти всі сили на службу рідному краю, його визволенню, його ліпшому майбутньому.

Того дня кожен з нас почувас сильніше свій зв'язок нерозривний з ними всіма, там. Нехай наше голодування одноденне — дрібничка в порівнянні з тим страшним голодом, що протягом місяців виснажує сили нашого народу; нехай жертва наша мала і незначна, нехай слово гніву нашого не спроможне дійти туди і вдарити блискавицею ворога, проте це все ще міцніше зав'яже нерозривні вузли, які еднають нас, світами розпоронених, великими просторами поділених, з далеким рідним краєм.

Для кожного з нас сьогоднішній день — це іспит сумління: що і як зробив я для визволення отчизни і що можу і повинен зробити я ще?

Та по-за тією вагою цього дня, так мовити, індивідуальною, має він і вагу ширшу — громадську і національну. Там, у совітському пеклі не можна зняти голосу протесту, там сьогодні на всіх язиках все мовчить».

А по-за межами влади московського спуту?

Землю нашу поділено кордонами, до різних держав належать частини її. І звісно, кожна держава має і право, і силу заборонити прилюдні виступи і віча протесту, що можуть бути неприємними «добрим сусідам».

На українських землях, що входять в склад Польщі, земляки наші тільки в церкві могли сьогодні молитвою дати вияв своїм почуттям і настроям. Але почуття всюди однакові сьогодні. В Галичині, на Волині, на Холмщині, Поліссі і Підляшші, на Зеленій Буковині — серця й думки перейнято сьогодні одним і тим самим, що й у наших людей, на чужині, в розсіяній суцях. Серед еміграції повсюди в Європі, за далеким океаном — в Америці, на Далекому Сході, по всіх закутках світу, де є жива душа українська, сьогодні голосно лунає слово гніву й протесту. Не існують сьогодні простори землі, що нас ділять, одходять на бік ріжниць в

поглядах, збігаються в один шлях різні стежки, якими приймаємо до нашого ідеалу. Нехай в тому самому місті не всі земляки зібралися під одним дахом і різними гуртами, неоднаковими словами, та одним голо- сом, виявляють свій сум і свій гнів.

Того бо дня об'єднуємося всі ми, на рідній землі і в розсіянні суші, в одній думці, в однім почутті. Сьогодні це день національної єдності, і оце об'єднання духовне підкреслює, що ми, хоч і в різних кордонах, поділені великими просторами, творимо, проте, собою єдину націю.

І в цьому велике значіння громадсько-національне того дня.

І він, той день, день жалоби, горя й протесту, певне, прооре глибоку борозну в самій істоті нашого народу, одзначений буде в його внутрішнім житті.

Та тим, тією вагою внутрішнього характеру не обмежується значіння цього дня.

Світ сліпий і глухий. На горе людське, на нечуване нещастя не зв- жає. Та не зв'яє він і на власний інтерес. Держави, великі й малі, одна за одною пактують з совітами, заплончують очі на ту страшну загрозу, якою являється для сучасного ладу і порядку само існування тієї москов- ської потвори, що метою собі ставить всевітню пожежу й руїну. Собі на шкоду, засліпленні хибними розрахунками на непевні користі, культурні нації торгують кров'ю і слізьми людськими, бо кров'ю ростріляних, слізьми дітей, жінок і старих густо скроплено той хліб, що його зброєю видерли совіти з рота голодних, щоби кинути на продаж Європі.

І тим більше заслуга серед цього засліплення тих окремих благород- них одиниць, що виступають проти тієї загальної моди з словами пере- стороти, виступають в оборону правди і справедливості.

Нам не раз доводилося відмічати сміливі і тверезі голоси преси на захист України. Останніми часами озвалися і міжнародні зібрання різно- манітного характеру — доволі пригадати резолюції конгресу меньши, СІАМАК'у. Та пайбільша подяка наша належить великому синові малого народу — п. Мовінкелеві. Благородний делегат норвезький так глибоко до серця прийняв страждання нашого народу, так перейнявся почуттям до нього, що во ім'я права, правди і справедливо- сти примусив з тим рахуватися і фарисеїв всевітніх в Женеві. Він над- звичайною твердістю переборов всі перешкоди пророколу, всі ті формаль- ні колоди, з якими зв'язана процедура звичайна в Лізі Націй, він при- мусив Раду її зайнятися українською справою, обміркувати її й добився передачі питання про голод на Україні до Міжнародного Червоного Хре- ста. Ім'я цього благородного чоловіка ми не забудемо. Йому честь, шана й подяка.

Велика вага цього в тому, що заговорила наренті совість людська. А це велика сила. Нехай сьогодні те сумління прокинулося ще в нечислен- них одиниць, що мають чутливішу і тонкішу духовну організацію, що сміливо виступають проти загальної течії і прилюдно стають в допомозі справедливій справі. Раз пробуджене сумління вже не засне, де-далі прокидатиметься воно все в більшій кількості людей, набува- тиме більшої сили, щоб наренті впливати і на громадську опінію і перемоти.

Чи треба наводити приклади того, яку силу, навіть в наш вік холодо- ного матеріального розрахунку і жорстокого егоїзму, індивідуального і колективного, має оте сумління людське, громадська опінія. Історія виз- волення Греції, Болгарії — у всіх на пам'яті. Несчасна доля вірменсько- го народу, кривава різня жахом сповнила світ і, не зважаючи на складну гру політичних інтересів, обурена совість перемогла.

Коли ця сила буде на нашому боці, велика внутрішня і чиста сила, коли ми здолаємо повернути до себе симпатії кращої частини світу і переконати його в справедливості наших змагань, то ми в значній мірі наблизимося до перемоги.

Починає вже тепер сумління світове обурюватися, одзиватися на те,

що діється на Україні, і ми можемо з свого боку в значній мірі допомогти розвитку цього процесу, наростанню отих симпатій до нас, творенню прихильної opinio світової, тієї сили, що веде часом за собою на праве діло цілі держави.

І от саме в цьому, нарешті, ще одна сторона важна сьогоднішнього дня.

Бо коли сьогодні, цей день при вселюдній жалоби і всенароднього гніву ми одзначаємо не тільки внутрішнє, молитвою і постом, голодом, жертвою, скупченням духовним, напруженням думки і всіх сил наших, єдністю національною, але й виступаємо зовнішнє, підкреслюючи ту єдність нації, єдиної в своїх почуттях і в своїй меті, на вічах, піднімаючи голос гострого протесту проти окупантів і того злочину, який творять вони на нашій землі, то саме тією маніфестацією ми покажемо світові, що що справді ми нація, гідна того імені, уваги й пошани.

Далі з докладом виступає п. І. Косенко:

Пані й панове!

Поставлені перед фактом голоду на Україні ми всі маємо право спитати себе, що зроблено вже і що треба зробити ще для допомоги нещасному українському народові, що має нещастя перебувати в межах ССРСР.

Для тих, хто слідкував за подіями в ССРСР, голод не був несподіванкою. Як політика совітів, так і їх економіка ввесь час ведуть до того, і особливо на Україні. Ото-ж уже на початку липня місяця українська і європейська преса, особливо віденська, констатує голод на Україні, що його існування підтверджують численні листи з України і посвідчення втікачів і закордонних журналістів, що вертаються з ССРСР. Базуючися на цих відомостях, Головна Еміграційна Рада вже в середині липня місяця адресує докладного листа до Міжнародного Червоного Хреста і до Голови Ради Ліги Націй. Не задовольняючися цим, вдається вона з окремими листами і обіжною відозвою до видатних осіб, як президент Рузвельт і т. и., до більших гуманітарних організацій Європи і до митрополита Шептицького з проханням прийти на допомогу українському народові організаціїю помічі.

Такі були перші кроки вищої еміграційної установи. Слідом за тими виступами, які на початку в інтересах гуманітарного характеру справи не афішувалися в пресі, послідувало створення Комітету рятунку України у Львові, нарешті подання урядом УНР в Женеві спеціального мемуара в справі голоду. Як відомо вже з детальних звітів преси про обміркування Лігою Націй справи голоду на Україні, в цій акції об'єдналися всі українські сили. Хоч формально Ліга Націй не обміркувала цієї справи, але свою думку висловила і через свого навіки нам пам'ятного голову п. Мовінкеля передала справу до Міжнародного Червоного Хреста.

Не гублячи надії на те, що так чи інакше міжнароднім чинникам вдалося пробити мур совітської жорстокости, українські організації продовжили далі заходи що-до несення допомоги. Головна Еміграційна Рада звернулася до всіх своїх організацій з закликом створити всюди комітети допомоги і збирати пожертви, Львівський Комітет розпочав пересилання допомог в частковий спосіб, з ініціятиви французького Т-ва Українознавства в Парижі почав організовуватися Міжнародний Комітет допомоги голодним на Україні.

Те, що було зроблено в Європі для несення допомоги голодному населенню України, знайшло собі відгук і на інших суходолах. Протестаційна й допомогва акція піднята вже і в Америці. Преса й організації Канади, Сполучених Штатів і Аргентини вже на шляху створення Комітетів і збирання пожертв.

Зроблено і багато, і мало. Багато, бо в цій акції українці самі об'єд-

налися і здобули перед світом моральне признание; мало, бо практично це не здобуто способом для масової допомоги голодним.

Отож, давши раз доказ того, що може зробити українська об'єднана сила, мусимо далі продовжити наші зусилля і добитися того, щоб міжнародні гуманітарні організації змусили большевиків до того, щоб вони дозволили несення помочі голодному українському населенню.

Після цього слово належить п. проф. О. Шульгинові, який каже:

Вельмишановні пані й панове!

Тут вже підкреслено було те єднання, яке явилось між українцями. Те, що за долю України боліє наша еміграція, що вийшла з того краю, що нині тяжко конає, дивного нічого немає. Наша організована політична еміграція, що гуртується навколо Головної Ради, завжди рішуче поборювала московських окупантів. Так само, властиво, і та частина еміграції, що лишилася до нас в опозиції, майже вся на пункті протесту проти совітського режиму з нами сходилася.

Новим в цей час єднання на ґрунті протесту проти голоду було те, що до нас приєдналися всі українці, які мешкають на західних українських землях. І в цьому б, здавалося, не було нічого дивного. Але умови нашого національного життя склалися так, що, розділені кордонами між собою і від Великої України, кожна з цих частин нашого народу, пригнічена своїми маленькими злиднями, на боротьбу з ними віддавала всю свою силу, забуваючи часом про основні національні завдання наші. Більше того, мені відомі факти, що на самому кордоні совітської України, наші селяне волиняки чи інші, не вірили тим, що приходили звістки і говорили про свої людські страждання. Так само й серед західних політиків українських були й такі, що, далекі самі від комунізму, покладали якісь надії на Харків.

Але нині всьому цьому прийшов край: голод зворушив сумління наших західних братів. Забувши за своє горе, всім серцем своїм звернулися вони на схід, прагнучи допомогти вмираючим, опухлим від голоду землякам своїм. Хто слідкував за газетами Львова і Чернівців, хто мав нагоду як я, це мені пощастило, — бачитися з послами Галичини і Буковини, той знає, що не тільки формально засновано там Комітети, що не тільки формально виносяться там резолюції та пишуться відозви. Ні. В Галичині та на Буковині, на всіх землях наших, що знаходяться в межах західних держав, повстав справжній великий національний рух, повстав дух спротиву й огиди проти того режиму, під яким стогнуть наші батьки і діти під московськими совітськими катами.

Відгомін цього руху відбувся і в Женеві, де спільні зусилля і солідаризація українців, зворушили не тільки благородного норвежця, а ціле світове сумління.

Нагадавши де-які факти з діяльності української делегації в Женеві, промовець підкреслює велике значіння тих подій, що сталися в Женеві:

— Фактично більшого Ліга Націй і зробити не могла, бо вона не має ні відповідної міжнародної правової норми, ні фізичної сили, щоб вмішатися у справу совітського союзу, і примусити змінити Москву свою ганебну політику супроти України. Але той факт, що Рада Ліги Націй, — 14 представників найважливіших держав, — більше години обмірковувала справу українську, той факт, що преса рознесла звістку про цю визначну подію в Женеві по цілому світі, має колосальне значіння. Виступи великої преси, симпатії до покривдженої України, що йдуть з різних країн, мають значіння не тільки для загальноукраїнської боротьби, але й для тих, що нині голодують.

Сумління Москви зворушити тяжко. Але крик, що счинився в світі з приводу голоду, тяжко б'є по кишені московських можновладців. П'яти-

літка, дійсно, виснажила СРСР. Світова криза добиває Москву. Останні потреби валюти, мусить продавати що можна, щоб її мати. Між тим ціни на хліб і нафту, головні продукти експорту, впали, отже вивіз треба побільшувати. Щоб жити, щоб існувати, Москва вирішила ограбувати Україну і Північний Кавказ, засудила їх на вмірання.

Але вони сподівалися, що про ці страхоття світ не знатиме нічого. І от наші спільні зусилля привели до того, що світ довідався про нечуваний голод на Україні. Ніщо не могло більше скомпромітувати совітський уряд, як ці звістки, що тяжко підривають їх кредит закордоном. А кредитів вони домагаються скрізь.

Будемо-ж сподіватися, що галас, який в світі ми счинили, примусить в повній мірі саму Москву змінити свою нелюдську політику супроти України. Крик наш не є криком одчаю, а кличем борців. Крик наш веде до остаточного ослаблення того совітського тіла, від якого вже тхне труном.

Будьмо готові до дальшої невсипущої боротьби. Будьмо й далі на весь світ говорити нашу правду і цим ми наблизимо час нашого визволення, час нашої державности, яка тільки й може остаточо знищити наше національне лихо і відігнати марево голодної смерти від цілої нації.

Після промови проф. О. Шульгина зачитано було пастирське послання до вірних настоятеля Української Православної Парафії у Франції п.-о. прот. І. Бриндзана, що його наші читачі знають з попереднього числа «Тризуба».

Кінчаючи зібрання, п. М. Шумицький говорить:

Шановні пані й панове!

З докладів промовців ви вже маєте ясне уявлення тої страшної картини голоду на Україні, тих тяжких страждань, в яких народ наш здобуває собі волю.

Уявітье собі тако-ж і відрадіе явище єднання наших представників у Женеві, єднання яке відразу-ж дало позитивні наслідки.

Нам лише треба продовжувати йти цим шляхом, будувати міцний єдиний національний фронт і тоді, тільки тоді, панове, ми переможемо.

Далі п. Шумицький пропонує резолюцію, яку збори приймають одноголосно:

Українська Громада у Парижі, зібравшись на урочисте засідання у день національної жалоби 29 жовтня та заслухавши звіти про страшний голод в Україні та нелюдське поводження московських окупантів, одноголосно постановляє:

Підтвердити рішучий протест, який вже був піднятий українськими делегатами у Женеві.

Послати щирий привіт своїм братам на Україні, які у страшних умовах продовжують визвольну боротьбу.

Закликає всю українську еміграцію цілого світу до єднання, по-за межами всіх політичних партій та угруповань, до встановлення єдиного національного фронту, бо лише одностайними з'єднаними зусиллями прийдемо до коначної перемоги, до здійснення великої незалежної Української Держави.

Потім проф. Шульгин пропонує вислати п. Мовінкелеві телеграму з подякою за його виступ в Лізі Націй в оборону України.

Присутні на зборах склали пожертви в день привселюдної жалоби й всенароднього гніву — 222 франка.

3 міжнароднього життя.

— Сполучені Штати, ССРСР та Японія.

Як відомо читачам «Тризуба» з газет, президент Сполучених Штатів Північної Америки Рузвельт, з своєї власної ініціативи, заслав тов. Калінінові, те-ж, так мовити, президентові совітського союзу, — телеграфну пропозицію вислати до Вашингтону уповноваженого представника, з яким він, Рузвельт, мав би розпочати попередні пересправи що-до визнання ССРСР та нав'язання нормальних дипломатичних зносин. Відомо мабуть читачам і те, що совіти не квапилися з відповіддю своєю, а вислали її лише через тиждень, вказавши в ній, що вони на пропозицію погоджуються, а представником своїм більшовики визначають тов. Літвінова, того самого, що за останніх півроку встиг підписати безліч наймиролюбніших пактів з половиною Європи. З відповіддю московські люде не поспішалися, але виїзд Літвінова прискорили: принаймні, в європейській пресі подано звістки про те, що він вже виїхав, бо в листопаду, неначеб-то мав би вже бути у Вашингтоні.

Що примусило американського президента в такий раптовий спосіб змінити політику Сполучених Штатів що-до ССРСР, коли ця політика стала вже майже традиційною для Америки? Бо-ж не раз і не два, на протязі п'ятнадцятилітнього існування більшовицької держави, американські найвидатніші політичні люде, зачинаючи з президентів, публічно проголошували, що ніколи не визнають держави того антидемократичного й антихристиянського тину, яким був і зостався ССРСР.

Вже поверховий аналіз обставин, зовнішніх і внутрішніх, вказує, що причин для президентського жесту було багато, хоч і не всі вони виявлені офіційно. В основі тих причин, як здається, лежить той факт, що Рузвельт, що став президентом в той час, коли американська економічна криза досягла свого вершка, відчуваючи, що йому самому тяжко було винайти всі необхідні методи боротьби, покликав собі на пораду і для допомоги цілий шерег мало відомих в Європі теоретиків, а почасти й практиків американського життя молодшої генерації, група яких дістала в Америці назву — треста мозків.

Той трест дався вже в знаки американцям. Це з його поради Рузвельт несподівано для всіх взявся до чисто революційних заходів в економічному житті Америки. З тих заходів досить згадати хоч би одно те, що він зламав найміцнішу в світі американську валюту, позбавивши її золотого забезпечення. Міру, ту, як відомо, спрямовано було, в першу чергу, ніби-то на допомогу фермерам, тоб-то хліборобському населенню, яке було обтяжено непосильними гіпотеками на землю. Гіпотека, що правда, стала легкою, бо платилося номінально в доларах (в золоті брали позичку, а виплачують обезціненим папером), але все оте внесло такий заколот до економічного життя, що на сьогодні ті самі фермери знаходяться в стані майже відкритого повстання і загрожують, що не даватимуть містам хліба. По-за Америку міра ця відбилася тако-ж дуже негативно, бо-ж це вона була, як відомо, причиною банкрутства світової економічної Лондонської конференції, на яку покладали так багато надій.

Сам Рузвельт без того тресту мабуть таки не зважився б на згадану

вище про-більшевицьку міру. Принаймні в усіх його попередніх заявах не можна знайти й натяку на визнання ССРСР, а демократична партія, до якої він належав та яка винесла його на президентську посаду, завжди була таки в п р о с т антибільшевицькою, бо це-ж з її лона виходили відомі пропозиції про визнання де-юре Грузії та України, незалежно від того, що уряди тих держав перебувають на вигнанні. Пораду визнати більшовиків мусів дати трест, бо його члени в значній мірі належать до того напрямку людей, що в Європі звать більшовизанами. Це люде в більшості цілком щирі прогресисти, демократи, навіть радикали, але які цілковито не розуміються на справі. Вони виховані на традиціях великих революцій, як англійська чи французька, і в їх усталених культурних головах впрост не вміщається думка, що революція може бути і злочином, що вона може бути і такою, якою зробили її більшовики. Раз ставши на тому, вони не вірять ні в які докази, — навіть в голі факти, одкидаючи їх згідно з стародавньою втертою формулою доктринерів — коли факти говорять проти моєї думки, то тим гірше для фактів. Такого роду люде, як здається, зараз впливають на Рузвельта, і на цілу Америку.

Назавень можливе визнання ССРСР продиктоване неначеб-то виключно економічними мотивами. Америка, мовляв, потребує ринків, — нових, бо старі з причини кризи, замкнені. Одним із них мав би бути для неї 160-мільйонний совітський союз. Такий імпозантний ринковий фасад, 160 мільйонів. Ради його варто прижмурити очі перед тим, що виробляють московські люде, там у себе вдома. Для Америки-ж вони мусять, до певної міри стати ягнятками, тоб-то одмовитися од комуністичної пропаганди не тільки через свої урядові органи, але й через органи Комінтерна, а крім того, мусять ще заплатити Америці старі російські борги. Це Рузвельт ставить умовою. За те з свого боку американці мають піби-то дати різні торговельні пільги, а до них і комерційний кредит у сумі щось до пів мільярда доларів, трохи, що правда, збитих в ціні, та все таки — доларів.

Чи буде складений, а головне — ратифікований договір між Америкою та ССРСР, не знати на сьогодні. Справа в тому, що визнати Москву, пав'язати з нею правильні зносини американський президент право має, але всі складені ним договори, мусять бути стверджені конгресом. А це не така проста річ, бо в країні вже й тепер наростає велика хвиля опозиції й протесту проти нової політики що-до ССРСР. А на чолі опозиції стоять такі сильні течії, як робітничка федерація, союз комбатантів чи навіть ціла могутня верства католицького населення Сполучених Штатів. Не виключено тому, що в конгресі нова про-більшевицька лінія політики буде зламана, і вся справа впаде, бо голе визнання, без кредитів і торговельного договору, нічого, крім неприємностей, Америці не дасть, а більшовикам — так само нічого, крім певного фасадного блиску.

А в тім можливо тако-ж, що справа перейде і в конгресі, бо крім отої економічної, є ще й друга причина, не виявлена офіційно, але про яку всі добре знають. Америка має охоту зламати свою антибільшевицьку політику, тому дбає наблизитися до Москви. А наблизитися до неї хоче тому, що передбачає нову й недалеку в часі японську експансію на азійському континенті, проти якої сама виступити зараз не може. Совіти-ж, на думку американців, можуть бути для них в Азії тим союзником, який має волю, — бо необхідність, — виступити проти Японії збройно і тим, коли не застановити назавжди, то, принаймні, на довгий час припинити розмах японської експансії на суходолі й на морі. Американське визнання ССРСР тому можна неначеб-то трактувати, як спробу перестановки сил у боротьбі за східне побережжя Азії та за самий Тихий океан.

На цьому місці не раз обговорена була далеко-східна азійська проблема та проблема тихоокеанська, і повторювати огляд тих справ не будемо. Вкажемо лише, що на сьогодні тамешні справи стали неначеб-то гострішими, а особливо гостримі зробилися як раз совіто-японські взаємодносини. Як відомо, досі більшовики в своїй східно-азійській політиці були незвичайно уступливі. Вони передбачали можливість збройного конфлікту з Японією, а тому вустами самого Сталіна, проголосили, що

битися вони не будуть, а одійдуть до Байкалу, а коли обставини вимагатимуть—то й до Уралу. За останній час москвини, однак, неначеб-то різко змінили свою тактику. Вони утворили з Приморської області справжній плацд'арм, укріпили Владивосток, кинули на Далекій Схід більше десятка дивізій воєнного складу, вислали туди тяжку артилерію, сотні танків, сотні воєнних аеропланів, а між ними й бомбометів такої могутності, що легко можуть летіти до Токіо й повертатися назад до Владивостоку. Змінили вони й самий тон в своїх зносинах з японцями, бо з миролюбних й уступливих стали агресивними, навіть нахабними й провокативними в своїх виступах і жестах. Випадає так, начеб-то московські люди на сьогодні не тільки не бояться війни, але й хочуть її і дбають її спровокувати.

Так поведуться большевики. А японці? Ті про свої військові заходи більш-менш мовчать, але сторонні звістки вказують на те, що збройно вони дуже посилились в Манджурії, в Монголії, в Кореї і навіть у себе вдома — на островах. На большевицькі-ж провокації відповідають найчастіше мовчазним призи́рством спільнішого, який не звик лаятися, але, коли настає час, то зробить те, що йому потрібно. Але за самих же останніх днів вони вже й почали говорити. І ті японські слова на адресу ССРСР такого зневажливого й недвозначного тону, який досі був чужий і невідомий у відносинах двох держав, та який, однак, тому саме, що він спрямований на большевиків, здається цілком нормальним. Серед тих слів є й такі: — Терпець наш може увірватися... Совіти мусять одмовитися назавжди від своїх далеко-східніх провінцій, коли хочуть жити з нами мирно... З совітами не можна трактувати, як з державою, до них треба прикладати методи сили... Коли ССРСР і на далі буде активною в напрямі озброєння Далекого Сходу, доведеться взятися до зброї... іт.ш.

Наведені речення взяті не з промов приватних людей, а сказані часом офіційно, а часом зовсім офіційно, бо говорили їх і де-які японські міністри, як, скажемо, військовий та закордонних справ. Від таких слів недалеко і до діла. А коли те діло почнеться, чи врятує Москву єте американське визнання? Мабуть таки — ні. Бо-ж од Вашингтону до Владивостоку дуже далеко, а Токіо від нього неоконечно ближче. А в тому буде видно, і може вже таки скоро.

Observer.

Українська Бібліотека ім. С. Петлюри в Парижі

й читальня при ній (41, rue de la Tour d'Auvergne, Paris 9)

відкрита в середу — 6-9 г., суботу — 4-9 і в неділю — 1-5.

При Бібліотеці Музей С. Петлюри.

В читальні 90 органів преси — журналів, газет, бюлетенів з різних країн, де живуть українці.

Книжки видаються додому: За читання 5 фр. у місяць (за одну книгу) і 25 фр. забезпечки.

Коштом читача висилаються книги тако-ж і на провінцію.

Хроніка

З життя укр. еміграції.

У Франції

— З життя Української Бібліотеки ім. С. Петлюри в Парижі. За місяць жовтень Бібліотека дістала пожертви: від корпорації «Запорожжа» в Варшаві (через п. Липовецького) 11. 30 зол., п. Лямаренка (через п. Липовецького) — 30 зол., п. К. Штундера з Галичини — 5 зол., п. Безносюка з Шалегу збірка Мистецького Т-ва — 61 фр., родини М. і П. Багряновських з Рівного — 40 зол.

За той же час одержано пожертви книгами та іншими друкми: від видавництва «Українська Бібліотека» із Львова — 1 кн., Головної Еміграційної Ради — 10 прим., Ред. «Вільне Козацтво» — 1 кн., п. С. Шемета з Берліну — 2 кн., п. І. Карбовського з Парижа — 20 чл. журналів, п. С. Татарулі — 3 кн., Бв. Онацького в Римі — 1 кн., п. Никитюка (Париж) — 1 кн., п. Ф. Крушинського (Париж) — 2 кн., М. Шумицького (Париж) — 5 кн. і 3 чл. журн., тако-ж від нього 22 малюнки репродукції картини Рєпіна «Запорожці». Крім того з Ліону від п. С. Тарана одержано збірку різних банкнот, що липшили після покійного І. Горбатенка, в числі 88.

Всім жертводавцям та прихильникам Рада Бібліотеки висловлює свою щиро й глибоко подяку.

Рада Бібліотеки прохас всіх хто ще не повернув підписних листів і не надіслав збірок, не затримуватися з надсилкою грошей і поворотом листів.

У Польщі

— В Українськiм Науковiм Інститутi у Варшавi 31 жовтня с. р. відбулися публічні збори Економічного Семинара, на яких інж. С. Гловінським було зачитано реферат на тему: Большевизм в освітленні В. Гуріна (соціально-економічна доктрина католицизму і большевизму).

— Український Еміграційний Комітет Допомоги Голодній Україні при УЦК в Польщі випустив відозву до української політичної еміграції в Польщі з закликом допомагати голодним.

Пожертви Комітет просить надсилати на konto czekowe nr 9134 — «Ukraiński Komitet Centralny w Rzeczypospolitej Polskiej. Zarząd Główny». Warszawa.

Адреса для листів:
Dr. L. Czykałenko, Warszawa, ul. Marymoncka 1-c, m. 6.

В Югославії

З'їзд Союзу Українських Організацій в Югославії. Ще перед трьома роками у Білгороді було засновано Союз Українських Організацій в Югославії, але з огляду на зміни, які були надійшли в житті Югославії, а в зв'язку з ними її нові умови для життя й праці українських організацій, Союз був примушений не виявляти ніякої діяльності і чекав на ліпші часи.

Завдяки енергійним заходам п. П. Чорного відбулося декільки попередніх парад представників місцевих українських організацій, а 8 жовтня с. р. відбувся і сам з'їзд відновленого Союзу, на якому взяли участь делегати від слідуючих організацій: Громад — Білгородської, В.-Бечкеревської та Смедеревської.

кої, і Товариства «Просвіта» з Нового Саду.

На жаль, через де-які непорозуміння було витрачено багато часу дорогого та залишилися не рішеними і де-які справи.

Нововибрана Управа Союзу має такий склад: голова — п. д-р Г. Шевчик, секретарь — п. М. Тумір, скарбник — п. Б. Козиренко, члени — пп. П. Чорний та В. Андрієвський. Надзвірна Рада — пп. Нестерів, М. Мельничук та М. Заполенко.

Багато є перешкод і несприятливих обставин для діяльності Союзу. Все-ж треба сподіватися, що нова Управа Союзу зуміє досягти того, що Союз своєю працею дійсно принесе користь як нашим землякам в Югославії, так і загальній українській справі. Треба тако-ж сподіватися, що її окремі організації, що складають Союз, будуть рівно-ж виконувати свої обов'язки й тим полегшати ті завдання, які стоять перед цілим Союзом.

Загальні збори Громади у Білгороді відбулися 8 жовтня с. р. Як видно із звіту Управи, за п'ять місяців праці вона виявила явну діяльність, упорядкувавши декілька концертних та літературних вечерів, рефератів та відчитів.

Завдяки лотереї, яку організовано було як у Білгороді, так і у В. Бечкерекі й Новому Саду, Громада змогла в значній мі-

рі виплатити свої борги та трохи поліпшити своє матеріальне становище. Не зникло ще цілком і сумне явище неплочення членами Громади членських внесків.

Після прийняття звіту Управи, збори приступили до виборів нових керуючих органів. До нової Управи ввійшли: п. В. Андрієвський — голова, п. інж. М. Даценко — заступник голови, п. Б. Козиренко — секретарь, п. М. Заполенко — скарбник, і п. Й. Прокопюк — бібліотекар. Ревізійна Комісія: пп. А. Лебідь-Баганець, В. Сердюк та П. Махров.

Лекція про українську літературну мову. Виконуючи постанову про влаштування серії викладів по українознавству, Управа Української Громади в Білгороді влаштувала 21 жовтня с. р. черговий виклад на тему: українська літературна мова, історія її розвитку та сучасне становище. Докладчик п. К. Цвітай зумів цікаво й уміло вирацювати тему, давши присутнім слухачам багато цікавого матеріалу.

Розшукує Іван Педенко свого дядька Іллю Федоровича Педенка, який був за час визвольної боротьби в одному з гайдамацьких відділів. Відомості проситься надсилати на адресу: M. Pedenko, rue Centrale, Maison Drevon, Pont de Cheruy (Isère). France.

Зміст.

Париж, неділя, 5 жовтня 1933 року — ст. 1. Розмова з Паном Головним Отаманом Андрієм Лівичем — ст. 2. День жалоби й гніву в Парижі — ст. 6. *Observer*. З міжнародного життя — ст. 12. Хроніка. З життя української еміграції: У Франції — ст. 15. У Польщі — ст. 15. В Югославії — ст. 15.

Редакція і адміністрація: 42, rue Denfert-Rochereau, Paris-V

Tél. Danton 80-03.

Для переказів у Франції: «Le Trident», chèque postal 898.50, Paris.

Редатус — Комітет.

Адміністратор: Іл. Косенко

Le Gérant: M-me Perdrizet.

Imp. de Navarre, 5, r. des Gobelins, Paris (XIIIe)